

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS

2005 m. gegužės 4 d. Nr. 1050-3-59

Vilnius

Santrauka

Lietuvių kalbos institutui (toliau – Institutui) 2004 metais dviem programoms vykdyti buvo patvirtinta 2573,0 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų, gauta 2573,0 tūkst. Lt, panaudota 2572,9 tūkst. Lt.

Instituto valstybinio audito ataskaitoje pateikiame finansinės veiklos rezultatus, nustatytus pažeidimus, klaidas, netikslumus, pastebėjimus ir rekomendacijas.

Surinkome pakankamai įrodymų, kurie leidžia teigti, kad Instituto 2004 metų finansinėje atskaitomybėje yra klaidų nurodant ilgalaikio ir trumpalaikio turto likučius ir ilgalaikio turto nusidėvėjimą, nebaigto kurti ilgalaikio turto sąnaudas ir kasines darbo užmokesčio išlaidas. Nustatėme, kad pajamos ir išlaidos kasoje apskaitomos pažeidžiant teisės aktų reikalavimus.

Audito užduotis

Auditą atlikome Valstybės kontrolės finansinio audito 5-ojo departamento direktorės 2004-05-10 pavedimu Nr. 1050-3, 2004-08-06 Nr. 1050-3-1, 2005-01-17 Nr. 1050-3-2.

Audituojama įstaiga – Lietuvių kalbos institutas – valstybinis mokslo institutas, biudžetinė mokslinių tyrimų įstaiga, įsteigta Lietuvos kultūrai ir tarptautiniam bendradarbiavimui svarbiems ilgalaikiams tarptautinio lygio moksliniams tyrimams vykdyti. Pagrindinė Instituto veikla yra moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra.

Adresas: P.Vileišio g. 5, Vilnius, identifikavimo kodas – 1195502.

Instituto steigėjas – Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Audituojamas laikotarpis – 2004 metai.

Audituojamuoju laikotarpiu Institutui vadovavo direktorė dr. Jolanta Zabarskaitė, vyr. finansininke dirbo Dalia Apanavičienė.

Instituto ataskaita yra sudėtinė išvadų, teikiamų Lietuvos Respublikos Seimui dėl metinės biudžeto įvykdymo apyskaitos, biudžeto projekto bei ataskaitos apie valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą, dalis.

Instituto ataskaita nurodo tik audito metu atliktus ir nustatytus dalykus, o finansinės atskaitomybės vertinimas bus pateiktas audito išvadoje, kuri bus pateikta Valstybinio audito reikalavimų nustatytu laiku.

Audito atlikimo tvarka ir audituotos sritys

Atlikome Lietuvių kalbos instituto Išlaidų sąmatų vykdymo 2005 m. sausio 01 d. balanso (Forma Nr. 1), Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo apyskaitos (Forma Nr. 2) ir kitų apyskaitų (Formos Nr. 3, 5, 6, B-9, B-11) auditą.

Auditą atlikome pagal Valstybinio audito reikalavimus. Auditas suplanuotas ir atliktas taip, kad pateiktų pakankamus, tinkamus ir patikimus įrodymus, jog Instituto finansinėse ataskaitose nėra reikšmingų informacijos iškraipymų. Audito metu buvo atliktas finansinės atskaitomybės ir sandorių auditas, apimantis apskaitos dokumentų ištyrimą, vidaus kontrolės ir finansų valdymo informacijos, sudarytų sutarčių bei sprendimų, susijusių su valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo teisėtumo tyrimą.

Ištyrėme Instituto vidaus kontrolės aplinką, vidaus kontrolę ir rizikos veiksnius, susijusius su institucijos veikla ir apskaitos sistemomis. Įvertinome ilgalaikio turto, darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sričių, pinigų kasoje vidaus kontrolės procedūrų veikimą. Audito rizikai sumažinti pagal audito programas atlikome ilgalaikio turto įsigijimo ir nusidėvėjimo apskaitos sričių savarankiškas (detalias) didelės apimties procedūras, pavedimų lėšų ir pinigų kasoje srities savarankiškas (detalias) didelės apimties procedūras.

Dalyvavome kaip stebėtojai, atliekant Instituto turto metinę inventurizaciją, kurios metu teisės aktų pažeidimų nenustatyta.

Audituojamos įstaigos finansinės veiklos rezultatai

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-02-03 nutarimu Nr. 110 (su vėlesniais pakeitimais) „Dėl 2004 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo pagal tvirtinamas programas patvirtinimo“ Institutui 2004 metams dviem programoms vykdyti buvo skirta 2573,0 tūkst. Lt.

Institutas gautus valstybės biudžeto asignavimus panaudojo pagal nustatyta tvarka sudarytas ir patvirtintas sąmatas. Jis neviršijo Lietuvos Respublikos 2004 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-02-03 nutarimu Nr. 110 ir išlaidų sąmatose patvirtintų asignavimų finansinių išpareigojimų vykdymui, išlaidoms ir sandoriams su materialiuoju ir nematerialiuoju turto.

Institutas 2004 metais leidybai, konferencijoms, ilgalaikio nematerialaus turto įsigijimui ir kitiems darbams atlikti iš Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos, Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos, Valstybinio mokslo ir studijų fondo, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos ir Lietuvos muzikos akademijos gavo 862,0 tūkst. Lt pavedimų lėšų ir 12,0 tūkst. eurų iš Raštijos teatro ir muzikos muziejaus. Taip pat gaunamos lėšos iš Lenkijos knygų galerijos „Exlibris“ – 1300 Lt už 1 autorinį lanką (40000 kompiuterinių ženklų).

Iš pavedimų lėšų Institutas mokėjo Instituto darbuotojams darbo užmokestį (303,2 tūkst. Lt), įnašus soc. draudimui (94,1 tūkst. Lt), autorinius atlyginimus (219,3 tūkst. Lt).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993-07-08 nutarimas Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ ir 1991-11-23 nutarimas Nr. 483 „Dėl mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų darbo apmokėjimo“ reglamentuoja minėtų įstaigų ir institucijų darbuotojų darbo užmokesčio, priedų, priemokų ir vienkartinių piniginių išmokų mokėjimą iš darbo užmokesčio fondo lėšų. Taigi mokant šių institucijų ir įstaigų darbuotojams darbo užmokestį iš pavedimų lėšų nei jo dydžio, nei jo skyrimo ir mokėjimo tvarkos nereglamentuoja joks teisės aktas, todėl darbo užmokestis, priedai ir priemokos mokamos neriboto dydžio.

Iš Lietuvos muzikos akademijos (kuri lėšų gavo iš Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo) ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos pavedimų lėšų Institutas įsigijo ilgalaikio turto už 37,9 tūkst. Lt. Institutas, atsiskaitydamas lėšų davėjams už pavedimų lėšas, už kurias buvo įsigyta ilgalaikio turto, Lietuvos muzikos akademijai 2-oje formoje parodė, kad lėšas panaudojo „Įvairioms išlaidoms“ (ekonominės klasifikacijos kodas 2211330), o Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai parodė, kad panaudojo „Einamiesiems tikslams“ (ekonominės klasifikacijos kodas 281111). Anksčiau minėtos pavedimų lėšos paskirtos taip pat „Įvairioms išlaidoms“ ir „Einamiesiems tikslams“. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimu Nr. 478 patvirtinta Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarka nustato, kokia tvarka yra skiriamos valstybės biudžeto lėšos ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui sukurti, įsigyti, arba jo vertei padidinti valstybės institucijoms, įstaigoms ir įmonėms, savivaldybių įstaigoms ir įmonėms. Asignavimų valdytojai – Lietuvos muzikos akademija (Valstybinio mokslo ir studijų fondo lėšomis) ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, skirdami valstybės biudžeto lėšas Lietuvių kalbos institutui pavedimams

vykdyti, žinojo (pagal pateiktas išlaidų sąmatas ir pavedimų įvykdymo ataskaitas), kad Institutas už pavedimų lėšas planuoja įsigyti ilgalaikį turtą. Tokiu būdu Lietuvos muzikos akademija (Valstybinio mokslo ir studijų fondo lėšomis) ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, skirdamos valstybės biudžeto lėšų ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti, ir Institutas, panaudodamas valstybės biudžeto lėšas ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti, nesilaikė minėto Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo nuostatų.

Klaidos, pažeidimai ir netikslumai, nustatyti audito metu

Inventorizacijos metu nustatyta, kad į Institutas į administracinio pastato vertę įskaičiavo ir atskirai neapskaitė ilgalaikio ir trumpalaikio turto (įgarsinimo ir vertimų sistemos, stelažai ir spintos) už 197,0 tūkst. Lt. Tuo būdu, Institutas nesilaikė Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-03-16 įsakymu Nr. 70 patvirtintos Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos (toliau – Tvarkos) 31 punkto nuostatų, kuriose sakoma, kad ilgalaikis turtas į apskaitą įtraukiamas pagal objektus, kuriais laikomi ilgalaikio turto vienetai su jų priklausiniais, skirtais tam tikroms funkcijoms atlikti, pagal 32 punkto nuostatas, pastatui priskiriamos jo viduje įrengtos komunikacijos.

Šiuo atveju Institutas nesilaikė Tvarkos reikalavimų ir neteisingai padidino pastato vertę 197,0 tūkst. Lt, priskaičiavo pastato nusidėvėjimą nuo neteisingos sumos (3,9 tūkst. Lt daugiau). Iš 197,0 tūkst. Lt sumos 178,2 tūkst. Lt turėjo būti priskirti ilgalaikiam turtui, kuriam turėjo būti apskaičiuotas 32,1 tūkst. Lt nusidėvėjimas, ir 18,8 tūkst. Lt trumpalaikiam turtui.

Dėl to Biudžeto sąmatų vykdymo 2005-01-01 balanse duomenys pateikti neteisingai: 2 eilutėje „Ilgalaikis turtas“ likutis 18,8 tūkst. Lt didesnis, 9 eilutėje „Trumpalaikis turtas“ – 18,8 tūkst. Lt mažesnis, 46 eilutėje „Ilgalaikio turto nusidėvėjimas“ 28,1 tūkst. Lt mažesnis, 49 eilutėje „Ilgalaikio turto fondas“ 46,9 tūkst. Lt didesnis, 50 eilutėje „Trumpalaikio turto fondas“ 18,8 tūkst. Lt mažesnis.

Institute buvo užpildyti ne visi darbo laiko apskaitos žiniaraščiai, darbo užmokesčio žiniaraštyje Nr. 14 tarnybinį atlyginimą Institutas nurodė kartu su priedais ir priemokomis, išmokėtų vienkartinį išmokų žiniaraštyje nenurodė, kai kuriems Instituto darbuotojams priedai paskirti už darbą, kuris numatytas jų pareiginiuose nuostatuose, nevedė kasinių darbo užmokesčio išlaidų registro, darbo užmokesčio knygas vedė ne biudžetiniams metams (nuo vasario iki vasario mėnesio). Negalėjome nustatyti, ar atlyginimas priskaičiuotas už teisingą valandų skaičių, ar teisingai priskaičiuoti priedai ir priemokos, ar išmokėtos visos vienkartinės išmokos ir teisingomis sumomis priskirtos kasinėms išlaidoms, ar tarnybinis atlyginimas, priedai, priemokos ir vienkartinės išmokos buvo priskaičiuotos vadovaujantis teisės aktų nuostatomis, ar darbo užmokesčiui skirti asignavimai panaudoti pagal paskirtį ir ar teisingai priskaičiuota ir išmokėta suma nurodyta apskaitos registruose,

ar neliko įsiskolinimo darbuotojams. Negalėjome patikrinti Biudžeto išlaidų sąmatos 2005-01-01 įvykdymo ataskaitoje (Forma Nr. 2) 2 eilutės „Darbo užmokestis ir socialinis draudimas“ duomenų apie kasines darbo užmokesčio išlaidas teisingumo ir negalime patvirtinti, kad nurodytos 1635,2 tūkst. Lt kasinės išlaidos yra teisingos.

Institutas nesivadovavo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000-02-17 nutarimu Nr. 179 patvirtintų Kasos darbo organizavimo ir kasos operacijų atlikimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 10 punkto reikalavimų, Institute kasos pajamų orderius išrašo ir pinigus priima Instituto darbuotojai, neturintys tam įgaliojimų. Nesilaikė minėtų taisyklių 17 punkto reikalavimų, kasos knygos vedė ne kiekvieną dieną ir ne kiekvieną mėnesį, o nurodyta data yra kelių dienų laikotarpis, kuris nebūtinai yra to paties mėnesio, 15 punkto – kasos operacijos užsienio valiuta kasos knygoje apskaitomos kartu su nacionaline valiuta, 12 punkto – kasos pajamų ir išlaidų orderiai yra be vyriausiojo buhalterio parašų, surašyti nesilaikant dokumentų pildymo reikalavimų, prie kasos pajamų orderių nėra nurodytų priedų, pagrindžiančių gautos sumos teisingumą. Institute neatliekama pinigų, esančių kasoje, inventorizacija. Taip nesilaikoma Taisyklių 4 punkto reikalavimų.

Dėl nurodytų kasos vedimo taisyklių pažeidimų ir dėl to, kad nėra gautų lėšų suma pagrindžiančių dokumentų, negalime teigti, kad kasoje užpajamuotos visos per ataskaitinį laikotarpį gautos pajamos ir kad 2005-01-01 pinigų likučio subsąskaitoje „Kasa“ nebuvo (taip nurodyta Išlaidų sąmatų vykdymo 2005-01-01 balanso 17 eil. „Biudžetinės lėšos kasoje (120)“ ir 18 eil. „Kitos lėšos kasoje (122)“).

Metų pabaigoje Institutas neteisingai nurašė į išlaidas 67,9 tūkst. Lt nebaigto kurti elektroninio mokomojo lietuvių kalbos žaidimo „Kieti riešutėliai“ sąnaudas, kurio kūrimui lėšos gautos pavedimu iš Kultūros ministerijos. Institutas nebaigto kurti žaidimo sąnaudų (subsąskaita 214 „Pavedimų lėšų išlaidos“) neperkėlė į kitus metus, bet nurašė ir taip nesilaikė finansų ministro 2001-03-16 įsakymu Nr. 70 patvirtintos Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos 240 p. Nebaigto kurti nematerialaus turto sąnaudos neapskaitytos ir nepateiktos 214 subsąskaitoje. Dėl šios priežasties Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2005-01-01 balanso 39 eilutėje „Pavedimų lėšų išlaidos“ neparodytos 67,9 tūkst. Lt padarytos sąnaudos.

Institute sukurtos išankstinės, einamosios ir paskesniosios vidaus kontrolės procedūros neveikė taip, kad užtikrintų teisingą darbo užmokesčio apskaitą, kad apskaitos registruose ilgalaikis ir trumpalaikis turtas būtų užregistruotas teisingose subsąskaitose, kad teisingai būtų skaičiuojamas nusidėvėjimas, kad visos ūkinės operacijos, susijusios su ilgalaikio turto kūrimu, būtų užregistruotos, kad kasos dokumentai būtų tvarkomi laikantis apskaitos principų ir taisyklių, kad visos iš kasos išmokamos pinigų sumos būtų pagrįstos išlaidas pateisinančiais dokumentais.

Už tinkamą apskaitos tvarkymo ir finansų kontrolę pagal Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo (2002-12-10 Nr. IX-1235) 4 straipsnio 6 dalies 1 ir 3 punktus atsako viešojo juridinio asmens vyriausiasis buhalteris.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992-03-31 nutarimu Nr. 205 patvirtintų biudžetinių įstaigų vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) nuostatų 19 punktu, biudžeto pajamų ir išlaidų vykdymui kontroliuoti reikia informacijos, kurios pagrindinis šaltinis yra atskaitomybė. Jos teisingumą garantuoja vyriausiasis finansininkas. Vadovaujantis minėto nutarimo 19.1 punktu, vyriausiasis finansininkas (buhalteris) kartu su įstaigos vadovu atsako, jeigu netinkamai tvarkoma buhalterinė apskaita, ne laiku pateikiama arba yra klaidinga buhalterinė ataskaita.

Pastebėjimai

Institutas 2004 metais patvirtino Apskaitos politiką, Finansų kontrolės taisykles, struktūrinių padalinių nuostatus, vidaus tvarkos taisykles, administracijos darbo reglamentą.

Institutas, atsižvelgdamas į 2004-10-11 Valstybės kontrolės raštą Nr. S-(1050-1.11)-1538 „Dėl išankstinio tyrimo metu nustatytų trūkumų pašalinimo“, ištaisė 2003 metais neteisingai nurašytas elektroninio žodyno kūrimo išlaidas ir sutvarkė ilgalaikio turto analitinę apskaitą.

Rekomendacijos

- Atlikti ataskaitoje nurodytų neteisingų sąskaitų likučių koregavimą.
- Užtikrinti teisingą darbo užmokesčio apskaitą: nustatyti išankstinės kontrolės procedūras, kurios užtikrintų, kad žiniaraščiai būtų pildomi laiku ir teisingai, darbo užmokesčio žiniaraštį pildyti pagal darbo užmokesčio sudedamąsias dalis, darbo užmokesčio knygas pildyti biudžetiniais metais, sutvarkyti kasinių darbo užmokesčio išlaidų registrą, kad priedai prie tarnybinio atlyginimo būtų skiriami teisės aktų nustatyta tvarka.
- Nustatyti papildomas išankstinės, einamosios ir paskesniosios kontrolės procedūras, kurios užtikrintų, kad ūkinės operacijos, susijusios su ilgalaikiu ir trumpalaikiu turtu, būtų teisingai užregistruotos ir įvertintos, kad teisingai būtų skaičiuojamas nusidėvėjimas.
- Užtikrinti, kad kasos operacijos būtų tvarkomos laikantis apskaitos principų ir taisyklių.
- Nustatyti papildomas išankstinės, einamosios ir paskesniosios kontrolės procedūras, kurios užtikrintų, kad ūkinės operacijos, susijusios su išmokomis iš kasos, būtų pagrįstos išlaidas pateisinančiais dokumentais.

- Nustatyti papildomas kontrolės procedūras, kurios užtikrintų, kad ūkinės operacijos, susijusios su ilgalaikio nematerialaus turto kūrimu, būtų teisingai įvertintos ir apskaitytos apskaitos registruose ir atskleistos finansinėse ataskaitose.

Apie rekomendacijų įvykdymą iki 2005 m. liepos 1 d. prašome informuoti Valstybės kontrolės Finansinio audito 5-ąjį departamentą adresu: Pamėnkalnio g. 27, LT-01113 Vilnius.

Dėkojame Instituto darbuotojams už tarpusavio supratimą ir pagalbą atliekant 2004 metų finansinės atskaitomybės auditą.

Finansinio audito 5-ojo departamento direktorė

Daiva Bakutienė

Valstybinė auditorė

Asta Giedrikienė

Susipažinau:

Lietuvių kalbos instituto direktorė

Jolanta Zabarskaitė

Vyr. finansininkė

Dalia Apanavičienė